

6. Zberateľské značky.

Už veľmi dávno sa ujal zvyk označovať grafiky nejakým spôsobom ako majetok zberateľa. Spočiatku išlo len o podpisy, niekedy s pridaním dátumu. Písalo sa tak na líce ako aj na rub listu grafiky. Neskôr sa ustálil zvyk umiestňovať takéto majetnické podpisy zásadne na rub listu, na jeho spodný okraj. Veľké zbierky začali už začiatkom 18. storočia používať zberateľské razítka a značky. Dodnes existujú rôzne druhy, buď s monogramom, alebo erbom, alebo inou štylizáciou, niekedy diskkrétne maličké, inokedy neúmerne veľké. Navhodnejšie sú značky maličké, jemne ryté do oceľového razítka, ktoré možno niekedy otláčiť, inokedy používať ako slepotlač. Razítka sa tlačia na spodný okraj listu, menej často na líce, častejšie na rub, kde značka neruší a nemôže spôsobiť žiadnu škodu.

Dnes už našťastie zberateľstvo Ex libris prerástlo rámec amatérskeho snaženia jednotlivcov. S Ex librismi sa začali cieľavedome a odborne zaoberať vedecké ustanovizne, knižnice, galérie, múzeá. Tým sa zbierky stávajú základným stupňom výskumu a pravého, správneho zámeru.

Známa je obrovská zbierka knižných značiek staviteľa - inžiniera Gianniho Mantera v Taliansku. Za jeho zásluhy o Ex libris ho nazvali nekorunovaným kráľom knižných značiek. Na jeho podnet vznikli medzinárodné, svetové Ex libristické kongresy. Tie sa od roku 1953 konajú každý rok v inej krajine sveta.

V Spojených Štátoch Amerických má istá bohatá a nadšená zberateľka takú rozsiahlu zbierku, že sa jej o ňu stará platený tajomník, správca. K jeho povinnostiam patrí zveľaďovanie i výmena vzácných grafických lístkov.

Londýnsky profesor Wiliam E. Butler s manželkou má zbierku vyše 200 tisíc Ex librisov. Je autorom vzácnjej knihy o anglickej knižnej značke pod názvom „Modern British book plates“, ktorá vyšla roku 1990 v Cambridge.

Z kultúrnych ustanovizní je na poprednom mieste čo do počtu Ex librisov - British Museum, ktoré má vo svojich zbierkach vyše 300 tisíc Ex librisov. Medzinárodné centrum Ex libris v meste Niklaas v Belgicku je novším strediskom. Bolo založené roku 1976. V Japonsku je to - International museum of Ex libris v Tokiu. V bývalom ZSSR majú niekoľko významných literárnych múzeí, v ktorých opatrujú veľké zbierky vzácných knižných značiek. Najväčšia zbierka je uložená v Leninovej knižnici v Moskve. V Maďarsku majú dve múzeá vynikajúce zbierky, a to: Országos széchényi múzeum a Iparművészeti múzeum - obe v Budapešti. Popredným zberateľom, najmä starých maďarských Ex librisov, a ich vynikajúcim znalcom bol Dr. Andor Semsey. Zmieňuje sa o nich v knihe „Neznáme staré maďarské Ex librisy“, pričom udáva, že podaktoré sú uložené v Matici Slovenskej.

Peknú vzácnu zbierku **Českých knižných značiek** opatruje Národní muzeum v Prahe. Podobne aj Památník národního písemnictví na pražskom Strahove. Nedávno založené novšie Múzeum novodobého a súčasného českého Ex libris je v Chrudimi. Má sa po každoročnej výstave dopĺňať najnovšou Ex libristickou tvorbou českých výtvarníkov.

U nás na Slovensku mal peknú zbierku Ex librisov, najmä z tvorby maďarských grafikov, veľkostatkár Gejza Herzog z Nového Mesta nad Váhom. Je v nej 35 na jeho meno vyhotovených Ex librisov. Celkový počet dosahoval tisíc grafických listov. Zbierku si založil roku 1908, časť z nich sa dostala do Matice Slovenskej.

Dr. Boris Bálent vlastnil mimoriadne cennú zbierku Ex librisov z tvorby slovenských grafikov. Získalo ju Západoslovenské múzeum v Trnave. Škoda, že sa nedostala do Matice Slovenskej, kde by bola vhodne doplnila zbierku Karola Izakoviča - vyše 45 tisíc Ex libris. Dr. B. Bálent napísal veľa odborných článkov a príspevkov o slovenských tvorcoch knižných značiek. Vydal aj doposiaľ jedinú knižočku o slovenských Ex librisoch a o ich tvorcoch. Vyšla nákladom Matice

Slovenskej. Založil a po dlhé roky bol predsedom Krúžku slovenských Ex libristov a bibliofilov so sídlom v Bratislave.

Karol Izakovič (1903 - 1998) - je nestorom a jedným zo zakladateľov Ex libristiky na Slovensku. V tejto oblasti je dobre známy aj vo svete. Vo svojej zbierke má vyše 43 tisíc exemplárov zo 40 štátov sveta. Do nej patrí aj 272 vlastných knižných značiek. K zbierke patrí aj odborná knižnica so 150 zväzkami. Zatiaľ pripravil 24 výstav o Ex librisoch.

Dnes existuje na Slovensku Spolok zberateľov a priateľov Ex libris, ktorého predsedom a zakladateľom je Dr. Ivan Panenka, so sídlom v Bratislave. Spolok má asi 50 členov, z toho je asi 15 tvorcov, grafikov a maliarov.